

Joan Ventosa i Roig

Vilanova i la Geltrú, 11 de desembre de 1883
Mèxic DF, 30 de juliol de 1961

Polític, pedagog i impulsor del cooperativisme

Va néixer a Vilanova i la Geltrú, d'on eren originaris els seus pares, Josep Ventosa i Puig, escrivent i home de confiança de l'empresa Can Xuriguera, i de Rosa Roig i Serra, filla d'una casa benestant que havia estat propietària d'un forn de vidre. Totes dues famílies havien viscut en un clima cultural força elevat, atès que el pare havia gairebé acabat el batxillerat i no volgué continuar l'ofici de boter de l'avi, i l'àvia materna es preocupà que els seus fills, a banda d'estudiar, tinguessin a més un ofici. Uns i altres eren liberals i alhora molt religiosos. La mare morí tan bon punt van néixer els dos germans petits, fruit d'una bessonada l'any 1886. L'ambient de la Vilanova de la infantesa de Joan Ventosa era encara el de l'"Havana Xica", una població d'11.000 habitants que gaudia d'una intensa vida cultural. En les memòries que va escriure sobre la seva infantesa i joventut es veu reflectit aquest ambient, així com amb detall les inquietuds intel·lectuals que anà desvetllant.

Les primeres lletres les va aprendre al col·legi que regentaven les germanes teresianes de Vilanova, un ensenyament religiós que era impartit de forma estricta i sovint fanàtica. Aquest fet el marcà profundament. El batxillerat el cursà a l'escola dels Escolapis, on obtingué el títol l'any 1900. Els sis anys transcorreguts en aquest centre els alternà amb els nombrosos banys de mar i les passejades pels voltants de la masia on la família estiuava, vora Vilafranca. Així com completà de valent la seva formació amb les hores de lectura que li proporcionaven tant la biblioteca del seu pare com especialment la de la casa-museu Víctor Balaguer, de qui era un fervent admirador. Als disset anys es matriculà als estudis de Farmàcia a la Universitat de Barcelona. Durant la seva estada a Barcelona s'inscriví al Centre Escolar Catalanista i esdevingué secretari de la secció de farmàcia. Allà compartí la taula de discussions amb Àngel Guimerà, qui fou el padrí de casament; Pere Aldavert; el mestre Morera; Martí i Julià, i Pompeu Gener, entre d'altres. Al principi de 1903 participà en la celebració del primer congrés universitari català, que acordà la creació d'uns estudis universitaris catalans. Com que no tenia la intenció d'esdevenir apotecari, amplia els seus estudis a París i els orientà vers l'agricultura, on obtingué el títol de pèrit agrícola el 1907, en l'Escola Provincial d'Agricultura de Barcelona.

A partir d'aleshores retornà a Vilanova i s'implicà en la tasca periodística a partir de la seva col·laboració en el setmanari republicà federal La Democràcia, que s'havia creat l'abril de 1907 i del qual fou de seguida el director. Una tasca que no abandonà mai; així ho testimonien els nombrosos articles publicats a La Humanitat, L'Opinió, La Publicitat, La Renaixença, etc. El 1908 va ingressar en el moviment cooperativista i fou president de la Federació de Cooperatives de Catalunya (1922-1934) i de la Federació Nacional de Cooperatives d'Espanya (1929-1934). També fou membre del Comitè Central de l'Aliança Cooperatista Internacional (1924-1944). Col·laborà en la redacció de la Llei de cooperatives de la Segona República i en la Llei de bases de la cooperació catalana (1934). El 1909 s'afilià al Partit Republicà Federal de Vilanova, i

dos anys més tard en fou el president. El desembre de 1909 fou elegit regidor del consistori vilanoví, des d'on exercí una important tasca de millores urbanístiques i d'higiene i salubritat públiques, així com combaté amb tanta contundència el joc que fou homenatjat.

El 1912 fundà el Montepiu i Caixa d'Invalidesa Vilanovina, un important avenç per al benestar de la classe obrera. El 10 de novembre de 1913 es casà amb Pepita Pinilla i Campoamor, la neboda de l'advocat republicà Jesús Pinilla, un dels fundadors del Partit Republicà Català. El matrimoni tingué quatre fills, que pujà en la casa familiar, on es dedicava a l'agricultura, a conreus experimentals, fins que la intensa activitat política l'obligà a arrendar les terres. Ocupà una bona colla de càrrecs, com el de president de Parcs i Arbrats de Vilanova i de la cooperativa La Regeneradora; fou director del Laboratori Municipal d'Higiene; i en l'ajuntament de Vilanova, primer tinent d'alcalde, membre de les comissions d'Hisenda i de Beneficència, respectivament, i el primer alcalde popular de la història de la seva ciutat, el 1916. Com a alcalde s'adherí a l'Assemblea de Parlamentaris, el 1917, de la mateixa manera com havia donat suport amb entusiasme a la creació de la Mancomunitat de Catalunya. Amb el suport del Partit Republicà Federal i de la Unió de Rabassaires, es presentà a les eleccions legislatives de 1923, que no pogué guanyar enfront del seu oponent, Josep Bertran i Musitu de la Lliga Regionalista, malgrat haver resultat victoriós en la ciutat de Vilanova i en alguns municipis.

Ja amb la dictadura de Primo de Rivera fou suspès del seu càrrec com a director del Laboratori Municipal, car s'havia negat a entrar a la Unión Patriótica. El 1924 fou nomenat vicepresident de la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, mentre s'intensificava la seva activitat cooperativista. El novembre de 1930 el Centre Democràtic Federalista de Vilanova i el seu setmanari s'adheriren a la Conferència d'Esquerres. En nom de la democràcia i de la llibertat, col·laborà en la victòria de les candidatures republicanes en les eleccions municipals de 1931. El 14 d'abril Ventosa proclamà la República catalana des del balcó de la Casa de la Vila. Fou elegit diputat a Corts per la demarcació provincial de Barcelona, i fou, després de Companys, el segon nom més votat de la llista. Durant el 1932 intervingué en la tribuna parlamentària en defensa de la qüestió rabassaire, i va haver de patir la retallada de l'Estatut. Esdevingué el president de la comissió que redactà el projecte de llei de cooperatives i formà part també de la Comissió de Traspassos. El president Macià, l'octubre de 1933, el nomenà conseller d'Economia i Agricultura, càrrec que fins al gener de 1934 li serví per repoblar els boscos, conservar-los i posar en marxa la primera avioneta contra els incendis forestals. El desembre d'aquest mateix any presentà al Parlament de Catalunya el Projecte de llei de bases de la cooperació per a cooperatives, mutualitats i sindicats agrícoles. Arran dels Fets del Sis d'Octubre de 1934, inicià el seu primer exili a París, on fugí de la persecució de les autoritats militars que l'acusaven del delictes de rebel·lió militar. Després d'una estada més breu a Brussel·les tornà de l'exili, i el 26 d'abril de 1936 fou elegit compromissari per a les eleccions a la presidència de la República espanyola. Arran del cop d'estat del 18 de juliol, Ventosa lluità per conservar el patrimoni de la seva vila natal i per preservar l'ordre. Entre el 1937 i el 1939 formà part del Consell d'Economia de Catalunya, i fou secretari de la Junta General de Cooperación, a proposta de Negrín.

Exiliat primer a França, s'instal·là a Mèxic a partir del novembre de 1941, on després de treballar com a químic en diverses empreses privades, i fins i tot de crear una fàbrica d'hiperclòrit de calç, ingressà al

Ministeri d'Educació Pública (1944) com a inspector tècnic i administratiu de les Escoles Normals Rurals. L'any 1948 es va incorporar a la nova Direcció General d'Acció Social del Departament d'Educació Cooperativa, amb la funció de divulgar els principis cooperatius a les escoles i als professors i d'organitzar la creació i el funcionament de cooperatives escolars. Per encàrrec de la UNESCO va elaborar un estudi sobre les cooperatives escolars al món (1956). Fou membre de la Junta d'Esquerra entre el 1943 i el 1950. Morí a Mèxic el 1961.

Autor: **GRC**

Obra Pròpia

Llibres

VENTOSA I ROIG, Joan, El moviment cooperatiu a Catalunya, Palma de Mallorca, Moll, 1961.

VENTOSA I ROIG, Joan; FABRA I RIBAS, Antoni; PEREZ BARÓ, Albert, Antologia cooperatista, Barcelona, Fundació Roca i Galés, 1978.

VENTOSA I ROIG, Joan, Memòries d'infantesa i de joventut, Vilanova i la Geltrú, El Cep i la Nansa, 2002.

VENTOSA I ROIG, Joan, Notes de la nostra vida a Mèxic (1942-1956), Vilanova i la Geltrú, El Cep i la Nansa, 2004.

Bibliografia

Llibres

DUNYO I CLARA, Jacint, Antologia cooperativista de Joan Ventosa i Roig, Barcelona, Fundació Roca Galés, 1980.

DUNYO I CLARA, Jacint, Joan Ventosa i Roig, 1883-1961. La humanitat d'un català exemplar, Barcelona, Fundació Roca Galés, 1983.